

A large, bold, black letter 'Y' is centered on a teal background. The letter is composed of two thick, slanted strokes that meet at a point in the middle, and a thick vertical stem that extends downwards from the junction. The overall shape is a stylized, blocky 'Y'.

Rudolf
Sloboda
Herečky

Herečky

R U D

S L O

OLF

BODA

sloart

Text © Rudolf Sloboda - dedičia

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2018

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými, vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom súčasného alebo budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-3562-0

Obsah

7	Čierna farba radosti	
20	Jarné súry	
31	Jášovské škovránky	
53	Chúďa pracovité sa vydáva	A
55	Chúďa pracovité sa vydáva	B
58	Metodologická poviedka	
68	Krompáč	
76	Premena	
77	Bezbolestné kompromisy	
90	Honorár z Británie	
103	To dieťa sa bude volať Mária	
120	O človeku, ktorý sa chcel stať starcom	
131	Armagedon na Grbe	

Čierna farba radosti

Na modrej zimnej oblohe, na tom nebi, letí krásny štvorcový šarkan, papierový tiger, dielo mojej netere Jane z Colorada. Taký istý šarkan vyhral súťaž o najlepšieho a najkrajšieho šarkana v USA, vyhrala ju moja neter Jane Godany, poslucháčka výtvarnej vysokej školy. Vyhrala ju preto, lebo bol čierny.

Jane povedala: „Môj strýko mal rád čiernu farbu od detstva, ešte keď ani nebola v móde. Mal rád čierne šaty a čierne okná, čiernych psov a čierne mačky, čierne ženy, aj černošky, tie úplne zbožňoval, aj keď boli škaredáčky, a čierna farba mu vraj pripomínala meno Žofia. To nevy-slovíte. Nie Džofia. Je to Sofia, ale po slovensky. Aj jeho otec, môj dedo, mal rád čiernu farbu. Najprv natieral všetko zelenou, ale vždy to vylepšoval čiernou tak dlho, až bolo čierne všetko. Tento môj dedo si raz pomaloval celý dom čiernou farbou a potom z toho ochorel. Môj strýko, ten je poverčivý. Počas dedovej choroby všetko oškrabal, až na tehly. Aj tie boli čierne. Dedo na posteli sa usmial: povedal, že to sú tehly z komína, prípadne z rôznych komínov. Tu som namaľovala ich posvätný hrad Devín, aj ten chceli mať čierny.“

Aj ja som si urobil takého čierneho šarkana, ale som ho nepúšťal. Dal som ho deťom, a keď ho púšťali, pozeral som ďalekohľadom na čierny kosoštvorec – áno, bol to kosoštvorec, ale kosoštvorec je štvoruholník – a myslel som na všetky svoje dlhy, resty a na budúcnosť. Vždy sa vám do radosti pripletá starosť, budúcnosť, dlhy a resty. Naučil som sa nemyslieť na minulosť, zato sa musím viac zaoberať

budúcnosťou. Hovorím, musím, ale nie z vlastnej vôle, to musím je čosi cudzie. Som nútený. Ale aj to je dobré, priam príjemné: predstavím si hrôzu budúcnosti a zakutávam sa do periny a ochkám, prosím Boha o zľutovanie, a teda o zázrak, lebo z mojich dlhov ma môže vyliečiť len zázrak alebo moja smrť. Neľutujem nikoho, lebo nikto nemá takú ťažkú budúcnosť, s takými dlhmi a restami, a pritom si neodopriem stupídne výdavky na cigarety a podobne, a cigarety, ako hovoril pán Ilečko, by mali dávať bláznom zadarmo. To povedal viackrát, a až neskôr som sa opýtal: „Bláznom preto, aby ich celkom zničili?“

Už hodinu šarkan krúži nad obcou. Krúži, nie, chveje sa, je to uväznený vták, symbol všetkých väzňov. O nejaký čas ho stiahnu do truhlice a tam bude ležať navždy. Bývajú pekné zimné dni, šarkan lieta aj v mraze, ale deti musia mať čas. Musia pekne zamotať špagát, hlavne ho však musia nájsť, lebo na svete niet detí, ktoré by vedeli, kde si čo položia. Ja ich chcem často napodobniť a nechám si šálku od kávy za záclonou v okne. Mám v úmysle nájsť ju tam o tri dni, ale v noci mi to nedá a potme ju chytím za uško a vložím do drezu. Ostatný riad, tuho spiaci vo svojej vlahu ako korene duba, zahrmoce, prijme votrelca a gazda si musí od zlosti zapáliť cigaretu, a potom už nespí do rána. O pol štvrtej vyzrie von oblokom a vidí, že padá sneh a teplomer ukazuje mínus jeden stupeň. Takto sa bude ortuť motať okolo nuly až do januára, keď začne vážne mrznúť.

Nechcem stále pripomínať, že najlepší mesiac je január. Ešte sa k nemu blíži august, ale z iného aspektu. Všetko dobré sa odohrá v týchto hlavných mesiacoch, v týchto mesiacoch sa rodia perfektné deti, tie januárové splodene v máji, tie druhé v decembri, na Vianoce alebo tesne

začiatkom januára a narodené úplne na konci augusta. Ale najlepší je koniec augusta, ešte lepší ako začiatok januára, ktorý býva lepší z iného aspektu tiež na začiatku, na Tri krále, a celkom najlepší je prvý január po polnoci, vtedy býva veselo po Silvestri a aj celkom dobrý človek sa odtrhne z reťaze svojich zásad a dá niekomu po ústach na silvestrovskej zábave. Alebo sám dostane, a to niekedy taký, čo si to ozaj zaslúži.

Pýtate sa, či sa čierny šarkan zmestí do truhlice? A či je slovo truhlica iba ozdobou? Treba povedať, ide o truhlu, onen symbol domu, v ktorom nás vložia do zeme, v domčeku bez okien a dverí, a preto zdanlivo útulnom. Takýchto metafor navymýšľam, koľko len chcete. Napríklad ten domček vystelú mäkkým molitanom, je robený na vašu dĺžku, dajú vám v ňom pokoj. A čo je ľudský dom? Má síce okná, ale to iba preto, lebo živý človek musí dýchať. Málo sa však hovorí o tom, že cez okno sa dá vyskočiť, keď vznikne požiar. Preto pri požiari, ako som už párkrát napísal, nevynášajú ľudia vkladné knižky, ale kvetináče, lebo sú v okne, naporúdzi, a keď horí dom, človek kašle na vkladné knižky, teší sa, že konečne horí dom aj s vkladnými knižkami, a preto berie kvetináč s malým kaktusom, lebo ten ježko je fakticky aj Bohu milší ako vkladná knižka. Môžeme danú metaforu ešte rozvinúť a povedať, že pri požiari má človek istotu, že minulosť má za sebou. Požiar pohltí všetko bezcenné, a keď sa zvonka pozeráte, s akou pasiou sa obúva do svojej potravy – podobá sa drakovi –, zabudnete, že nie ste mimo nebezpečia. Ešte lepšie vyniknú takéto pocity, keď horí dom zlému susedovi.

Šarkan si zatiaľ leží v truhle, a keď ho nájdú, je celý zmenený, ako tá pani, ktorá v jednom filme posledná vybehla

z horiaceho domu a zmlátila váľkom hasiča... ako vidíte, nehovorím o sebe, veď kto má dlhy, nemá vkladné knižky. Ja sa tak viem vžiť do niečej situácie, že keď ju poviem ako svoju, dotyčný človek sa strašne nasmeje mojej hlúposti. V slovenčine, ako v iných jazykoch, sa to dá urobiť tak-zvanou Ich-formou. Keď poviete susedovi, ktorý nikdy nepočul slovo algebra... poviem vám to obšírnejšie.

„Pán sused,“ poviete susedovi, ktorý nevie, čo je algebra, „viete, čo je algebra?“

Sused sa na vás zadíva a oprie sa o rýľ. Povie:

„Pán sused,“ ako že mne, „ihneď zrána ste taký štipľavý.“

„Len tak mi to napadlo. Vidím, že robíte už pár hodín, reku, trocha si podebatujem...“

Sused prikývne, lebo to je pravda. Vy pokračujete, teda ja:

„Museli ste sa učiť algebru.“

„Tak čo to je?“ pýta sa trpezlivý človek.

„Je to veda, matematická disciplína, napríklad povie sa – a plus b rovná sa c. Ale neviete presné čísla.“

Sused sa rozpomína.

„Viem, tie všelijaké ix a ypsilon a na druhú, už som to zabudol. Na čo by mi to bolo? O čo vám ide?“

„Hrozne sa zanedbáva algebra, bola by potrebná ako soľ.“

„To hej. Ľudia sú diví, potrebovali by trocha disciplíny. Len neviem, či práve algebrou treba začať...“ sused je presvedčený, že idete hovoriť o politike a inom susedovi, ktorý kradne.

„Takto postupne zabudneme na všetko, čo sme sa v škole naučili,“ poviem mu a idem dnu.

Opakujem, nikto nevie, kto bol v tejto predošlej metafo-re ja a kto sused. A táto pochybnosť bude v niekom hľadať tak dlho, pokým nenahradím slovo algebra niečím iným,

hoci matematickým, veľmi blízkym slovom algoritmus, slovom z arabčiny. To už vie málokto.

Za dlhých zimných nocí sa k vám v snoch vráti postupne celá rodina – bratanci, sesternice, tetky, ujcovia, strýkovia a dedkovia a dedovia a babičky – a bývajú zimné sny pekné a sny oplzlé, ale aj sny nudné a zamotané a nemožné ako smetisko. Zvlášť pred Vianocami sa snívajú sny o Ježiškovi a o veľkom dare, ktorý vám priniesol niekedy koncom druhej svetovej vojny, keď ste mali sedem rokov a verili, že Ježiško je taký asi desaťročný človek, ktorý zoženie všetko a vôbec nič nepotrebuje, všetko rozdá, teda aj hračky, aj veci na vážne užívanie, ako ponožky, šály, tepláky, orechy. Nemal som rád, keď mi Ježiško doniesol šál, to bolo urážlivé, šál mi mohol kúpiť aj otec. Správny Ježiško zoženie hračku, akú ste nikdy nevideli. Ja som žil do pätnástich rokov na dedine a nemal som ani potuchy, aké rôzne hračky existujú. Otcovi nebolo ťažko kúpiť niečo v Bratislave, niečo výsostne ježiškovské – nejaký nákladiačik, nejakého panáka, loď alebo aspoň Človeče, nezlob se. Bol som presvedčený, že správna hračka musí byť v ježišovskom obale, ďalej musí voňať akože kúpená, nalakovaná, dokonalá, nie taká, akú by urobil niekto z dediny. Aj sane, ktoré sme dostali ako obecný dar všetky deti, boli krásne, lebo boli nalakované a plechy naspodu sa leskli, až bolo škoda s nimi vyjsť do snehu. Krásny bol aj uzol a povraz. Hračka od Ježiška má byť celkom nová, musí byť nečakaná atď.

Zájde slnko a vidíte, že nesú čierneho šarkana domov, držia ho nad hlavou a strkajú sa a iba jeden poctivý chalan navíja za chôdze špagát a dáva pozor, aby sa neodtrhol od šarkana. To bude raz dobrý gazda!

Správny Ježiško príde na zasnežených saniach alebo v zlatom koči, alebo na sivom oblaku, je celý pokrytý snehom, takže jeho sane plné zasnežených darčiekov nevidno, a vždy, keď jeden kus odloží k dobrým deťom, zosype sa aj trocha snehu do izby, vločky držia na vianočnom stromčeku celé Vianoce, ale keď sa pozriete von, vidíte biele strechy a čierne potoky a rieky, vidíte v diaľke akési čierne radostné postavy, ako sa váľajú a kričia, štyri alebo päť čiernych psov, sám majiteľ je oblečený do ružovej vesty a čierneho svetra a vyžaruje z neho blahobyt a bezstarosť, toho človeka musíte nenávidieť, a tá nenávisť vás nijako nemrzí, keď priložíte k jeho postoju a obleku slovičko debil, hoci ste toho muža nikdy nevideli a možno má AIDS.

Nad debilom lietajú čierne vrany, silné vtáky, vlastne sú to vrany popolavé, ale nad snehom čierne. Čierny je iba havran, akého milujeme, onen vták, ktorý nosí deti a kradne orechy z vrchovca ešte aj v januári.

Z duba sfúkne vietor sneh a je celý čierny, pokým listy neuschnú, potom je hnedý, ale aj tak strašlivo mocný a sebestačný, až sa bojíte. Na jar celá dubina očernie. To sú oné hory čierne. Ide z nich strach, chlad, neistota a je neuveriteľné, že v lete predsa len nájdete v takej kedysi strašnej hore jahodu, prezretú, už voňajúcu ako koňak, originálne sfarbenú ako tie ženy z Oravy, ktoré sú síce biele, ale majú namiesto červených líc hnedé fľačky, niečo vysokohorské, pevné. Videl som také dve dievčatká, ako išli v Bratislave popod obchodný dom Brouk či Dunaj, a zahmlilo sa mi v mojich starých očiach, vrátil som sa späť do mladosti, do čias plnej mužnej potencie, keď ma vzrušovali hnedé fľačky na lícach a bol som si istý, že takú ženu mal na mysli Hviezdoslav, keď písal Hájnikovu

ženu, lebo aj ja som takú ženu raz videl vo Vyšnom Kubíne, bola to už staršia žena, všetko na nej bolo silné a zdravé, jej modré oči boli obrovské, závideniahodné, ruky, vyhrnuté rukávy ich odhaľovali poniže lakťa, biele, ale nie celkom biele; také ako v knihe, kde maliar musí ruku pomalovať, aby nebola biela ako papier, ale viete, že ruka je belostná, silná, hoci nie, božechráň, nejaká svalnatá, naopak, mäsitá a plná, slúžiaca na okrasu ženy, a k modrým očiam sa veľmi hodila čierna blúzka, vypraná, s červeným vzorčekom, skôr to bol ľahký sveter. Tá Oravka držala palicu a čakala, až prídem po ceste k nej, a čakala, až ju pozdravím... teraz vidím, že nemohla mať ani tridsať, nebola teda stará naozaj, iba v mojich naivných študentských očiach, a hneď som stratil všetok pokoj. Tá žena sa ma dotkla palicou, nie končekom, ale tým, čo držala v ruke, takže sa ma dotkla rukou, a zniesla z mojich mladíckych vlasov pavučinu. Taký mala zrak. Jej vety sa dnes už nedajú zreprodukovať – samozrejme, že nehabkala, nehmkala, jej intonácia znázorňovala zrelosť hlasu a dikcie, musela byť inteligentná aj v celoslovenskom rámci.

Povedala asi:

„Mladý pán, kam ste sa vybrali?“

„Len tak na prechádzku, som tu na prázdninách.“

„Boty nemáte do hory, mladý pán,“ a slovo boty ma zarazilo, lebo som si myslel, že je záhorácke.

Usmiala sa. Niet tu priestoru na opis toho úsmevu. Zmenil celý jej výzor, bola naraz ako dievčatko, hoci musím dnes priznať, že som si myslel, že by mala mať belšie zuby – nevedel študent, že najzdravšie sú zuby žlté. Okolo úst, vkútikoch, sa jej urobili nádherné tenučké vrásky, figliarske bodky, aké som mohol vídať pri návštevách u tetky Turanky doma na Záhorí, lenže tetka Turanka sa nesmiala

tak často a niekedy vyzerala smutne. Táto Oravka nemohla zrejme nikdy vyzeráť smutno, predpokladám, že slovo smútok ani nepoznala.

„Prečo taký zhrbený?“ pýta sa veselo Oravka. Vystrel som sa, ale nezachytil som výzvu, koketériu. Ona sama asi len pomaly spoznávala vo mne mladíka; z diaľky, zhrbený a smutný, som mohol vyzeráť ako starec, ako dnes vyzerám. Videl som, že ma ľutuje, že sa ma prestala báť. Poviem:

„Veru zhrbený, dám si pozor.“

„Nepekne tak ohnutý. A radšej vy už poďte naspäť, lebo sa búrka chystá.“

Darmo by som chcel spomienku dnes nejako priblížiť čitateľovi, nebude mi veriť, že ozaj zahrnelo. Mal som ja truľo hneď povedať, že sa chystá na dážď a až potom som tú ženu stretol, tak ako sa patrí. Bol som veru truľo, urobil som sa hrdinom a vykročil po svojom, k hore, a ona dolu, do dediny, dávno to bolo. Iste na mňa zabudla - ale naraz vidím také isté kosti, po tridsiatich rokoch, pred spomenutým Broukom, možno jej dcéry, vnučky či mladšie sestry. Realisticky poznamenávam, že oblečené boli nevkusne, ale inak výzorom pôsobili rovnako elektricky ako tá vo Vyšnom Kubíne. Už roky sa pokúšam o tej žene a jej fliačikoch na líci niečo niekomu povedať, ale stále nemám odhalenú podstatu toho okamihu, stále iba habkám, určite trepem o niečom inom. Nechcem sa chváliť svojou pamäťou, má ju každý nejakú a aj zabúdať musíme, aj to je pamäť.

Videli tie nové a moderné Oravky vo výklade čierneho manekýna, mierne ohnutého dopredu, s oným nádychom, ktorý tak obdivovali všetci surrealisti, s oným predklo-
nom, ktorý ma ako chlapca nadchýnal, aj ich ruky, dotý-

kajúce sa inej figuríny - iste, hovorím o figuríne, nie o manekýnovi sklonenom nad tečúcou vodou, hovorím o nadprirodzenom pokoji výkladu, kde po celú noc stráži figurína beh tajomného života za sklom, myslím na tajomnú asexuálnosť figurín a ich perfektných oblekov - a tieto Oravky sa nosmi pritisli ku sklu a smiali sa svojím zdeformovaným tváram, a pritom predpokladali, že figurína ich vidí lepšie ako ja, stojaci za nimi, mysliteľ, zaoberajúci sa čiernou radosťou tohto zimného modrého dňa, keď všetky modré plochy ohraničil veľký fauvista, onen Stvoriteľ, hrubými čiernymi obrysami ako na truc realizmom a izmom, idúcim po fauvizme.

Pošuchli sa nosmi do pravého rohu výkladu, kde pri figuríne ženy, oblečenej v kožuchu s cenovkou na prste, hlásajúcej sumu dvadsaťtisíc korún, stojí aj malý chlapec, figurínka, asexuálny jednotlivец, vzor žiaka, držiaci svoj vyzlečený kožuštek, stojaci iba desaťtisíc, a vedľa vyššia figurínka asi dvanásťročnej dievčinky, ktorej prirobili neodolateľné prsia, a tá mala svoj kožuštek prehodený cez plece, akoby v horúcej aule pred koncertom nesúca kožuch do šatne alebo zo šatne, a mysliteľom prešiel závan hriešnej túžby po majetku a bohatstve, jedle na striebornom tanieri, nezriadenej túžby po harmónii v manželstve, ktoré náhle začína byť iné, nové, lebo mysliteľ sa oženil s drobnou bohatou baletkou, figurínkou v kožuchu, a tá ho miluje. Miluje ako takého, ale aj preto, že je bohatý a že svoje myšlienky už môže rozdávať aj zadarmo. Chce sa mu žiť.

Sneh začal padať na rušné námestie pred mystériom vyššie opísaného výjavu za sklom a čierny šarkan, ako medveď stlačený medzi vyhladenou bielizňou v skrini, položený na jednej obliečke a zavalený ostatnými kusmi

bielizne, tento šarkan sa obracia vo svojom bielom hrobe, je nespokojný, chce vyletieť, odtrhnúť sa zo špagáta a navždy zmiznúť k moru, letieť preč. Letieť nad loďami a šifmi, nad vlnami a potom, po pristáťí na hladine, plávať ďalej do Ameriky k mojej krásnej ružovej neteri do Chicaga.

A to nie je všetko, bohužiaľ! Koľko utrpenia zažije na slobode! Ponad Kordillery preletí do Tichého oceána a naviguje výletné plachetnice smerujúce na Kurily. Pozrite, Japonec, hovoria námorníci počas služby a keď je more tiché...

Všetko naše poetické mení algebra. Šarkan potrebuje svoj špagát, takže by sme mohli povedať, že šarkan je zviera, ktoré má dva chvosty, jeden vpredu, špagát, druhý vzadu ako vlajúci rad zástaviek. Algebra nemôže od chvostov abstrahovať, nemôže na ne zabudnúť. Ak si schematicky vyjadríme šarkana, ide o linku zakončenú rozšíreným predným chvostom. Jeho telo je iba zásobník, ktorým špagát udržuje svoj život - obe zložky sú rovnako dôležité. To čierne, čo nás nadchýna, je iba brucho, časť traktu, ktorý sa začína v ruke človeka, držiaceho šarkana. Pochmúrny život v truhlici na bielizeň vymení za slobodu pohybu nad morom a nad posvätnými horami Zeme. Ako anjel smrti sa vrhá zdanlivo agresívne na orla argentínskeho, orol uniká do nížin, do dusných dier vulkanického pôvodu, ale šarkan zase vzlieta k nebu, spôsobí poplach cvičnej letky chilskej armády, alarmuje NASA a družicový výstražný systém a spôsobuje rozruch v Číne, na Ďalekom východe a v Indonézii, ale napokon sa vracia na Slovensko, k sútoku riek Moravy a Dunaja, na miesto určenia.

Namiesto špagáta má patrične ťažké lanko, visiace neuveriteľne iba niekoľko metrov nad zemou. Tesne pred

pristátím sa toto lanko prvé dotkne zeme za Devínom a potom špagát už nemá význam, šarkan pristane na dube a z diaľky ho pozorujú davy, účastníci osláv svätého Cyrila a Metoda. Ako k zázraku sem bežia uniformované zložky a prieskumníci, deti, bývalí politickí väzni, ženy, malé aj veľké ženy, ale hlavne ženy nábožné a trpiace.

Inde, na inom mieste, z opačnej strany posvätného svahu, znie tichý chorál. To nie je omša. Na drevenej korbe starého auta z roku 1960 stojí malý hlúčik. Poznávame v ňom cez ďalekohľad naše Oravky v tých istých šatách ako pred Broukom, sú teraz nižšie ako iné postavy, nejakí muži, rečník gestikulujúci nacvičenou rukou akési znaky, a pod autom iný hlúčik starších ľudí, odpísaných dejinami, pestrá zmes rôznych lacných látok a čapíc, dedinských šatiek, kde-tu akási farebná zástavka, hádam znak čohosi, tí počúvajú gestá muža na korbe, občas tlieškajú. Za nimi asi desať metrov, obďaleč, chlapci s krátkymi účesmi, slovenskí skíni, držiaci vedľa tela svalnaté ruky ako páky, ich svalnaté zadky sa chvejú na pevných nohách a pôsobia ušľachtilo, ako pestované pre oči, ako zdravé jadrá národa, títo muži akoby strážili malý dav pred korbou. Zaznie Internacionála, potlesk, z korby schádzajú rečníci a predseda strany, za ruku drží malého čierneho chlapca, mulata, slovenského kríženca černocho a Slováka, podáva mu lízanku, čierne hlboké oči mulata sa rozžiaria, keď dostane od Oravky veľkú zmrzlinu, a keď mu spadne, nikto nevie, že videl Lenina XXI. storočia, lebo hlúčik odchádza, pokým auto odšartuje, pokým sa naň nevrhnú skíni a nezačnú ho tlačiť do priekopy a pokým z druhej strany nepristúpi päť policajtov s pendrekmi a nezačne sa krátka veselá bitka.

Lenin s otcom zmiznú v dave, spoza iného rušného veľkého davu sa vynorí trocha menší farebný dav s koruhvičkou a zástavou, na ktorej barokovo ohnutá stojí s ranami v srdci Sedembolestná Panna Mária, patrónka Slovenska. Za zástavou cirkevný hodnostár v bielom rúchu, ako sme spomenuli, nasledovaný iným davom, kde zazrieš aj intelektuálov z národnej rady a spisovateľov a aj bývalých členov strany, straničky oblečené s vkusom tetiek z Oravy, ale vôbec nie podobných mojim Oravkám, sú to iné tetky, zúfale, čakajúce na zázrak čierneho šarkana, na zázrak, ktorý konečne odhalí zlo sveta a všetkým ukáže pravú cestu, spočívajúcu v niečom nadzemskom, čosi ako zmes lasera a biča, pomsty za starnutie a premárnený život, ide o zázrak diabla, nech už má akékoľvek ženské meno, o čakanie na pomstu, z neba - ale všetci cítime, že ozajstná pomsta, pomsta dejín, tá sa zatiaľ skrýva v mulatovi, držiacom za ruku bieleho Slováka, ešte nikto nevie, čo ten malý vymyslí, ako sa bude pokračovať, ako sa obíde v budúcom storočí bez gulagov, ale aj tak všetko pomstí, ako sa zase bude oslavovať Prvý máj, ako sa bude deliť národný dôchodok, ako bude odmeňovaná umelecká inteligencia, a preto máme všetci hrozný strach a sme v neistote, lebo nevieme, že chlapec, ten Lenin na Devíne, je skrytý hlboko v každom človeku, je nezničiteľný, rafinovaný, nehmotný v leninskom zmysle slova, je to Hegelov absolútny duch obrátený z hlavy na nohy a hľadá patričnú polohu, patričné gestá, ešte sa za seba hanbí, ešte ho čaká iba puberta, prvé uhry, prvé lásky, ešte ho čaká gymnázium a vyznamenania, ešte mu obesia brata, ešte bude písať o kapitalizme na Slovensku, ešte raz ho budú pochovávať a pritom bude skutočne a zase večne živý, a bude to

opísané v románoch a budú znieť kantáty a optimizmus v práci bude kánonom.

Herodes povie: Kde je ten chlapec, ten kráľ, chcel by som ho vidieť.

Znalci Písma otvoria knihy a položia prst na mapu, na Betlehem. A zatiaľ kráľ s Jozefom a matkou uniká do inej krajiny.